

Бэдзэогъум и 27-р — Адыгейм
къэралыгъо гъэпсыкіэ илэ зыхъугъэ Маф

ШэкЦогъум и 21-р — Урысые Федерацием ихэбзэIахь Къулыкъухэм ЯлофышIэ и Маf

Хэбзэлахь күулыкъухэм яюфы-
шлэхэу ыкли яветеранхэу льытэ-
шүүгээ сүнфетшүүжар!

Шъусэнэхъат епхыгъэ мэфэкъым-
кэ тышуухэгүш!

Хэбзэлахъэр къералыгъом иха-
хъохэм якъеклопэ шъхьа, эконо-
микэмрэ социальнэ лъэныкъомрэ
апашхъэ ит пшъерыльхэм язэ-
шъохынкэ, джащ фэдэу мэхъанэшхо
зилэ программэхэр ыкли проектхэр
пхырышыгъэнхэмкэ бэ ащ фэгъээ-
гъэ къулыкъухэм агъэцаклэрэр.

Тиреспублика^екэ ихэбзэлах^ах кулыкы-
хэм ялофшлак^е бэ ельтыгыг^аэр Ады-
геим ихэхъоныг^аэ зыфдэштимк^е.
Урысыем и ФНС и Гъэлорышилан^е
Адыгеим щыл^аэм илофшишлехэм япшь-
эрыльхэр гъэхъагъэ хэльзэ у зэшүахых,
бюджет пстэуми зыпк^а итэу хэб-
зэлахыхэр къарыхханхэмк^е, цыфхэм
яшылак^е нахышу хъунымк^е къа-
тефэрэг агаэцак^е.

Хэбзэлахь күльтикум илофышшэхэм яшшэнэгыг эрэ ялэпэлэсэнэгыг эрэ яшшуагъякэ тирослублике нахь зэтэгъэлсыхъягъэ, тицныфхэм ящылакэ нахьшишүү зэрэхтүүчийн тицнхыхэ тель-

нахыйшу зэржүүлтэй тицхээ төль.
Ныбдгэгэй лъялпIэхэр, зэкIэми
тышьуфтельо псаунгэе пытэ шьуи-
лэнэу, шлоу щыIэр зэкIэ кыржүүдэ-
хүнэу, Адыгейимэр Урысэемр яфедэ
зыхээлтэй эзжээгээлээ пстэуми гъэхье-
лэхэр ашигчийн бүхий хувь!

Адыгэ Республика
и Лышъхъэу, Урысые политиче-
скэ партиеу «Единэ Россием» и
Адыгэ шъольыр къутамэ
и Секретарэу Къумпыл Мурат
Адыгэ Республика
и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу
Владимир НАРОЖНЭР

Республикам и Лышкын пшъериль зэрафишыгъэм төтэү 2022 – 2023-рэйтэсхэмкіэ республике бюджетым сомэм миллион 50,6-рэ а гухэлхэм алае кынхагъякын.

Джыдәдәм колледжым иунәхәр ағъә-
цеккәжыхын. Аш нәмыккәу ящыккәтгәшт
іем-псымәхәр, мебельир ықли техникәр
къашағынъәх.

Күмпіл Мурат кызызэрәхигъәштың
гъэмкі, республикам иеджептә анахыжъ-
хәм зыкѣ ащың медколледжыр игъом-
гъәцекіәжыгъәнным ықли ищықлагъәхәр-
ләккәгъәхъәгъәнхәм мәхъанәшхо ил. Нафәу-
зэрәштыңкі, гурит медицинә юфы-
шләхәр аш щагъәхъазырых, яшіенгъәхәм
аҳәгъәхъобъәннимкіә программә гъәнен-

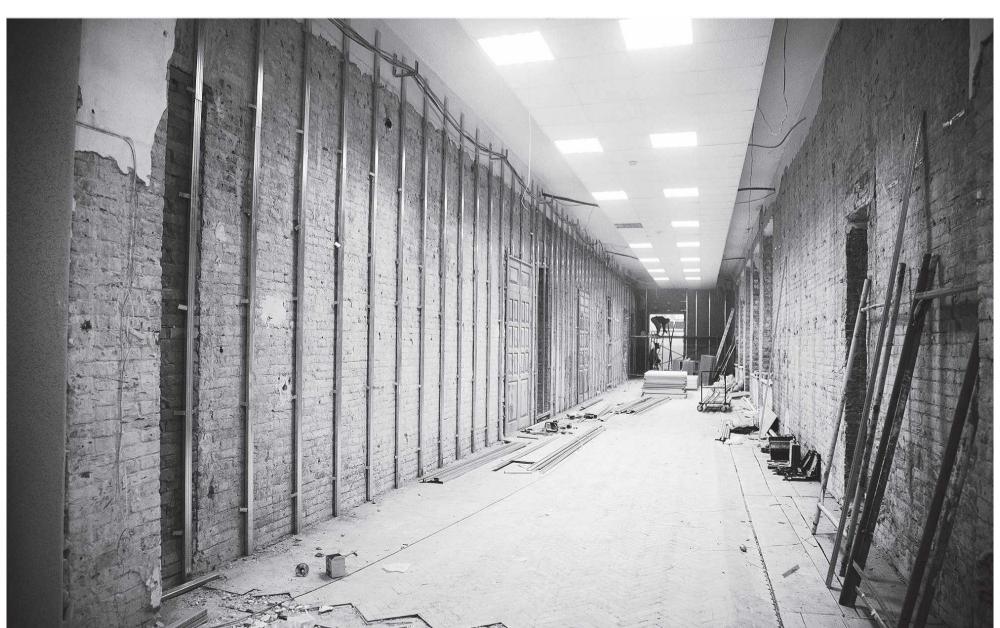
Къалэм итепльэщым изы Iахъ

Адыгейм и Лышъхъэу Къумпыл Мурат Мыекъопэ медицинэ колледжыр мыльку-техникэ лъэныкъомкэ нахь зэтегъэпсыхъагъэ хъуным епхыгъэ йоффшэнхэр зэрэклохэрэм зыщигъэгъозагь.

Урсын Федерацием и Президент ышыгыз унашьом тетэү Мыекъопэ медицинэ коллежийм бюджет чып!эу илгээжээр 200-м нальсыг (ыпэкэ 160-рэ зэрэхуутыг), 2023-рэ ильесым бюджет чып!эу ялэр 240-рэ хувьт.

«Медицинэ коллежсүм ись-
кілжын республикэм имеди-
цинэ учреждениехэр врачхэу
ыкIи сестрахэу зыныкIэхэрээр
иськъужсыгъэнхэмкIэ ишIо-
гъешхо къэкIошт. Джырэ уахь-
тэм дишитэрэ Іэмэ-псымэхэр
кызыфагъэфедэхээз Іэрыфэгъоу
щыт унэхэм студентхэр аще-
гъэджэгъэнхэм, нэужым ахэр
зиIоф хэшикIышихо физиIэ
специалистхэу хүунхэм мэ-
хъянэшихо иI. ЕмIани кол-
леджсыр Мыекъуапэ игуучэ
ишишь къядам штепльэ изэ-

Апэрэ еджэгъумкІЭ аштагъ

АР-м 2023-рэ ильэсүүмкээ ибюджет, 2024 — 2025-мкээ агуулна. АР-м 2023-рэ ильэсүүмкээ ибюджет, 2024 — 2025-мкээ агуулна. АР-м 2023-рэ ильэсүүмкээ ибюджет, 2024 — 2025-мкээ агуулна.

Пстэумэ апэу «Правительственнэ сыхьат» ялагъ. Ашкыныцдэлтыгээ тыхъэзын цухъэрэ дунаим икъэухъумэн, чыюпсым икъэкүаплэхэм ягъэфедэн тегъэпсихъэгээ къэрапыгъо программэр гъэцэклагъэ зэрэхъурэм тегущыялагъэх. Республикаим исхэр, объект зэфэшхъафхэр псым тхъамыклагъоу къыхыхъэрэм аштухъумэхэнхэм, шольырым экологием ыльэнэхъоктэ амалэу илэр къызэтегъэнэхъыгъэним, мээхэм шуягъэ кахъэу гъэфедэгъэнхэм программэр афэгъэхъыгъ. Аш ипхырыщын пае «АР-м ипсхъызмэт зөгъэушъомбгүйгъенир», «Тыкъэзынцухъэрэ дунаим икъэухъумэн», «Мээхэм якъэухъумэн ыкти ягъэкэхъын ищклиагъэхэр гъэпсигъэнхэр» зы-

филоре подпрограммэхэр аштагьэх. Ахэм кыацыдэлтыг тагьэхэм япхырышын пае 2022-рэ ильэсүүмкіэ республикэ бюджетым сомэ миллиони 188-м ехүү щагъянэфагь. Аш щыщэу сомэ миллиони 118,7-р федеральнаа бюджетым кыыхэхыг ёшт, миллиони 6,9-р республикэ ахьщ. 2023-рэ ильэс бюджетым, 2024 — 2025-мкіяа агъянэфагьэхэм афэгъэхыг ёзэв законопроектын депутататхэр нэйуасэ фишыгъэх АР-ийн финанссхэмкіэ иминистрэй Виктор Орловым. Аш кызыэрээштидэлтыг тагьэмкіэ, кынхашт ильэс бюджетыр хахьохэмкіэ сомэ миллиард 29-рэе миллион 831,4-рэ зэрэхьущыр, хъарджхэр миллиард 31-рэе миллион 348-м ехүүщих. УФ-ийн Президент медицинэм, социалынэ льэнүүкөм, гэсэнэгээ, культурэм, наукэм тооф ашыншилжэхэрэм ялэжжапкіэхэмкіэ шийэрлыгээ кыгъяацугуяа хэм ягъяцкіэн, социалынэ политикиэр, гэсэнэгээр, лъэпкъ экономикэр пстэумэ анахь шхъяаэу бюджетым изаконопроект кызыдэлтыг тагьэхэм ашыщих. Депутатхэм апэрэ еджэгүүмкіэ ар аштагь.

Социалынэ мэхбэн зиээ республикэ закон зэфшьхьяафхэм нэүжым атгүүшгэгэх. Медицинэм тооф щызышэхэрэм ипотекэ агъэпсынны пае йэпыиэгээ ятыгъяным фэгъэхыг ёзэв законным псаунигээм икъэухьумэн щилажьэу, аш фэдээ фэгъэкто-тэн зиэштхэм яспискэ нахь зыргээшүүмбгүү. Нахынпекиэ враачхэм ашыжхэр ары кыыхиу-

бытэштыгъэхэр, джы гурьт медицинэ тофышихэми а амалыр ялэнэу хэбзэгъяуцугъаклэм кышело.

Джаш фэдэү медицинэм ило-
фышлэхэм аяшхэм «социальнэ
наймык» псэуплэ ятыгъэным
фэгъэхьгээ республикэ зако-
ным зэхжокыныгъэу фашыгъэ-
хэм цыфым апэрэ медицинэ
Іэплиэгьу ятыгъэным фэгъээзэгьэ
организацихэм ыкли Іэплиэгьу
псынкэм юф аязышлэхэрэр
ары зигугу кышашырэр. Ахэм
«социальнэ наймк» псэуплэ
къаратыгъэу, апэрэ медицинэ
Іэплиэгьу етыгъэным фэгъээзэгьэ
организацием ө Іэплиэгьу
псынкэм ильэси 10-м ехүурэ
юф щашлагъэмэ, псэуплэр при-
ватизацияе ашынэу фитынгъэ
яланэу ащ кыышдэлтыгъаг.

къотэнхэр зиlэхэм яспискэ хэ-
тъэхъэгъэнхэм тэгьеэсъихаагьеуи
транспортим пае хэбзэлаххэм
афэгъэхыгъээ законым зэхъо-
кыныгъэхэр фашыгъэх. Парла-
ментым и Тхаматэу Владимир
Нарожнэм къызэрхигъэцьгъэм-
кэ, фракциехэр зэкэ аш кэ-
шакло фахууыгъэх.

Мыхэм анэмыйкэу, чынпэ зыгъэлорыштэжкыиپэ органхэм пшъэрлыгъеу ыкчи фитыныгъеу ялэхэм, къэралыгъо мылькум игъэлорыштэн, гъесэнгъэм, къольхъэ түн-тыхынным пэшүе-клюгъэним, нэмыкхэм япхыгъэ законхэм зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм афэгъэхыхыгъэ законопроектхэм атегущыялгъэх, апэрэ ыкчи ятлонэрэ еджэ-гъухэмкэ аштагъэх.

ликэ бюджетыр гъэцкэлгээ зэрхжурэм фэгьехьгээ доклад-ми депутатахэр едэүгүйх, зыдырамыгьештагьэ кыхэкыгьээп.

хэбзэахъэм ятынк э фэгъэ-

Яныдэльфыбзэ ашIэным фэшI

Апэрэ Дунэе литературнэ зэнэкъокъоу Жэнэ Кырымызыэ ыц[эк]э зэхащагъэм тек[он]ыгъэ кыышыдэзыыхыгъэхэр Адыгэ къэралыгъо университетым мэфэк[и] шык[и]эм тетэу щагъэш[и]угъэх.

Тильэпкъэгью, ГИТИС-р къезыухыгъэу, джы театральнэ продюсерэү юф зышээрэ Klyura-шынэ Лейлэ игукъэкілэ арзэхашагь. Klyelэцыкъуухэм алае тхыгъэу щылэр зэрэмаклэр къы-далтытээз, ильэси 3-м къыш-гъэжьягьэу 5-м нэс зыныбжь сабыйхэм атегъэпсыхъэгъэ юфшигъэ 623-м ехьу ащ къы-рахыыллагь. Хэгъэгүи 5-мэ ыкын Урысаем ишъольыр 35-мэ ялыхкохэр хэлэжжагьех.

Зэнэкъокыр уцугуышэу зеттеутыгъагь. Адыгабзэкэ ыкын урысыбзэкэ тыгъэе прозэр ыкын поэзиер, кълэццыкъухэм алае илгээстэйчмар, салжыкъинч

Нынэгъялбэр умышлэв пъэп-

къым ишэн-хабзэхэр къыбгу-
рылощхэп, ишылакэ щыш ухуу-
щтэп. Аужырэ ильээс 100-м
дунайм бзэ 400 фэдиз щамы-
гъэфедэжбы хъугъэ, джырэклэ-
льэпкэ зэфэшьхъафхэм яныдэ-
льфыбзи 100 фэдиз күдүжын
ишинаагь щыл, ахэм ахэт ады-

нцларындын, анын ажылдын габзэри. Тиуниверситет адыгабзэм иккызэтегъянэнэжын фэгъэхыгыз ىoftхабзэхэр бэу зэхеңчэх. Адыгабзэр ыккү адыгэ литератуурэр языгъэхырыэ кіелэгъаджэхэр кычыгъякыых, шіеныхгъэлэхъем тхылъхэр зэхагъянуух.

Зэнэкъокъум литератор ыкلى
суретышыл цэрылохэри, езыгъэ-
жъагъакхары, хэлэжъагъах

Донецкэ щыщ Валерий Герланец
Кэлэцкыгүхэм алае тхыиль 60
фэдиз кыдыгъэкыгь, анахь
ныбжыкэм ильэс 20 ынбыжь,
ар Бэгьюшэ Диан. Джащ фэдээ
апшээрэ, гурит еджаплэхэм
якэлэеджаклохэр, журналистхэр
зэнэкьюкьум хэлэжьагаэх.

«Проза и поэзия» зыфиорэ пъэныкъомкэ апэрэ чыпілэр фагъэшьошагъ «Осмэн дунаир зергъяшэ» зыфиорэ усэ чыкъухэу Унэрэкъо Фатимэ ытхыгъяхэм алае, ятлонэрэ чыпілэр Сихъу Султан, ящэнэрэр Абрэдж Сафият кыдахыгъэх. Урысыбзэмкэ Насиба Кипке итхыгъез «Веселая карусель» зыфиорар анахъ лагъю алып-

тагъ. Лъэныкъоу «Иллюстрация» зыфиорэмкэ апэрэ чынпіэр Тішьву Мэзагъо, ятлонэрэр Алексей Харьковым, ящнэрэр Аридж Дер афагъашьшагъ. «Переводы» зыфиорэмкэ Матыйж Аминэтре Сихъ Султанре зэ-
ралзакъынъаҳар анахъ даргүхум

алытагъэх. Джаш фэдэу хэушь-хяафыкыгъэ лъэнүкъохэмкэ нэбгырэ 13-мэ ялофшэнхэр кыхахыгъэх. Анахь яофшэгъэ дэгүүхэр зыдэтыщ тхыльхэр, аудио тхыльхэр, мультфильмехэр кындаагъэкынх гүхэл щил.

Мыхэр о уицьыфых, Адыгеир!

Малыч

Лыр лЭү мэлІэжсы.

(Гүштээжъ)

Тарихъ шІэнныгъэхэмкІэ докторэу, профессорэу, общественнэ Йофишэк Йошихоу, Адыгэ Республикэм ыкIи Пиызэ шІэнныгъэмкІэ язаслуженнэ Йофишэйшэхоу, (АМАН-м) ШІэнныгъэхэмкІэ Дунзэ Адыгэ академицем иакадемикэу, Хэгъэгу ззоишом иветеранэу Аульэ Малыч кызыыхъугъэр ильэси 105-рэ хъүгъэ.

Адыгейим игъэсэнгээ системэ ыпкіл лъзыгъэкломагъэу, хэгъэгу ыклилъэнкь шІэнгъэм зиIахь ин хэзүлхъягъэу, Родинэр Хэгъэгу ззоихом ильэхъан фашизмээ щызыухъума-гъэу, щыIэнгъэ лъэны-кьюабэмкіл Ioфышихо зы-лэжсыгъэ Аулъэ Малыч ильэгъо зэнйобжэ зэрпылтэ-жыыгъэныр игъоу тлъы-тагъэ.

Еджэныр,
Лофт Энсыр

Аульэ Малыч Шэуджэн районным ит абдзэхэ къоджэ закъоу Хъакурынхъаблэ шэкіогъум и 8-м, 1917-рэ ильэсүм кыышхъугь. Ятэу Хъайсэ сабыир ильэс мыхъугъэу тифым илкыкыагь. Янэу Гощэунае ытыщ къэклюжыи, кіэлэццыкүр янэрэянэшэу Мосэрэ зэдаплугь. Сабый дышъэу, ишэ шлэгьюшоу къэтэджыагь. Янэу Гощэунае бзыльфыгъэ йушыгь, нэхъой ин

Щэгүмэ (Темиргоевскэм) иунагъоکіэ дэсигүй. Бын-унэгьо үужь дэхагь, ىәдэбхэу, зэрэлтэйтэхэу. Ахэм адэжь ىалэр Мосэ ышагь, ублеплэ еджаплэм Малыч аш щычагъэхьягь. Апэрэ ильяс еджэгъур ىәләцىكъум къыфэ-къинигъэми, ятлонэрэ ильясым иеджэнки, изеклоктэ-шыкъикли Малыч илэгүхэм къахэць хуульэ. Класси 5-р аш къышиухыгь. Мы станицэм зыщыиэгъе уахьтэр үүжыхкэ бэрэ игу-къэкъижхэм къахэфэ Аульэм, апэрэ гъесенгъе лъэбэкъур аш

джағы, 1949-м кыщегъяжылайын жъоныгъуакіем, 1954-рә ильесым нәс дзэ-политическе академилем икәләегъеджагъ. Хәгъэгу зәошхом Теклоныгъэр кыщыдәхыгъәнүм илахышу зәрәхильхъагъәм пае Хәгъэгу зәошхом иорденәү я II-рә шұашә зиләр, медалеу «За Отвагу» кыфагъәшшөштәгъәх. Зәо ужым зәлъашәрә шәнныгъәләжъ хұгъя, аш икъәләмүпә уасе зилә шәнныгъәюштәгъабә кычычәкылыгъ. Тарихыр зәраригъашәрәр, зәритхырә закъор арымыреу, ышшыхъәкіе а хұгульшашағъәхәм ахәләжъагъ. Дзэ академилем диссертациер кыщылжыкъашыпкъажылыгъ, тарихъ шәнныгъәләмкіе кандидат хұгульшаша.

Адыгэ хэкум къызегъэрээжьым, Адыгэ шэныгъэ-ушэтэ-кло институтын (АНИИ-м) пашэ фашистын, 1954 — 1967-хэм аш идирукторыгъ. Лъэпкъ кадрэхэм ягъэхъазырынкіе, шэныгъэ тхыгъэхэр къыхэутигъэнхэмкэ юфышо зэшүихыгъ. 1967-рэ ильэсүм къыщегъэжьагъеу Краснодар политехникическим тарихъымкіе икафедрэ иклэ-еरгъеджагъ, ильэс 30 юф щи-шлагъ, студентхэм яклесагъ, илофшэгъухэм агъэльраплэштыгъ. 1987-рэ ильэсүм тарихъымкіе докторскэ диссертациер Аулье Малыч къышахъатыгъ. Бэрэ ар Мыекъуапэ къаклоштыгъ, адыгэ лъэпкъым къэралыгъо гъэпсыкіе егъэгъотыгъенним иакъыл-гупшысэ лахь ин хильхъагъ, итарихъ шэныгъэ юфшагъэхэм адыгэм игъогу урашэ, ар къыпфызэхафы. Шэныгъэ-шхоры шыфыгъэ дахэрэ хэ-

шхорыг цыфрын ба дахэрээ хэлтийг, интelliгент шыбыгкаа.

Бэдээгүйн и 14-м, 2001-рээ ильясэм M. Хь. Аульэм идунаи ыхъюжыг, щыэнныг эм лъэуж дахь къиншиг санд.

МАМЫРЫКЪО Нуриет

хэлтэйгъ, ювшлэхшуга, Күр-
ланым еджэштыгъ, нэмаз ышы-
щтыгъ. Исабый тхэшлөххуу-
ныгъ э хильхэмэ шойгуга, ары
къоджэ медрысэм ильэси
5 – 6 нахь ымыньяжьэу Малыч
зыкычлагъэхъагаары. Шээжъые
сэнаущыр пэлтэ кэлкым Күр-
ланым дэгьюо къеджэ хууцга,
ар щэгтогогоо зыдыхигъэм ме-
дрысэр кыуухыгъэктэ алтыт-
щтыгъ. Арапыбзэр зэрээригъэ-
шлагъэр нэүжым Малыч къы-
фэфедэжъигъ.

клонларъ. Пчыхъэрэ ащ къебархэм, тхыдэхэм, таурыхъэм, нарт хыштэхэм, орэдыхъэм аящдэуныр кіләццыкүм икәсасыгъ, ежыри бэ езбэрэу кыыненү ышшэ хъугъяр. Къоджэ ублеплэ еджаплэм Малыч щеджагъ, адыгабзэр, урысыбзэр, хъисаплыр щарағайшшытыгъ. Ауянэш Мосэм кыргурыштыгъ урысыбзэр дэгью барьедээн пльэкыненү пэ кыихъаным имэхъянэ. Малыч янэшхэу Мосэрэ Гъазэлнэерэ яныбджэгъу бластьяу, къэзэкъяу Лукъян Осипович Ларионовыр станицэу

Нэгээ яблонскүр ѿццидзыг. Малыч Адыгэ кэлээгэджэ техникумэу Краснодар дэтыгээм щеджагь. Еджэнээр лъэшэу ац икэсага, урыс клас-сикэм фэшэгъягь, общественнэ юфхэми чанэу сыйдигъоки ахэлажьэштыг. Апшъэрэ еджаплэшхом — Краснодар кэлээгэджэ институтым ифизикэ-хьисап факультет щеджээ, Яблоновскэм дэт консервыш заводым ипчыхэ шкөлэ рабочхэри Ѣыригъэджагъэх. Институтыр дэгүү дэдэу къызеухым, хэ-куоном піэльэ кэлкыям, етланэ Пэнэжьыкье гурыт еджаплэм, станицэу Джаджэм физикэмрэ хьисапынрэкі кэллэе гаджэу юф ашишагь. 1939-рэ ильээсүм Фэдз гурыт еджаплэм идирукторэу агъэнэфагь.

ДЗЭ КЬУЛЫКЪУР

Аульэ Малыч шækтöгум и
19-м, 1939-рэ ильэсүм Дзэ
Плыжым ащаагь. Аш кыышы-
кэдзагъэу ильэс 13-м күүл-
күр ыхыгь. Хэгээгү зэошхом
гүгье нэфхэр кызызэпрыгъэ-
загъэх. Малыч аш Йоныгьо ма-

ЗекІон Іофтхъабзэу кІэлэеджакІохэм афызэхащағъэм икІэуухэр

«Зекіоныр ыкін хъækіеғблэгъэним индустрие» зыфиорэ лъэпкъ проектым кыдыххельтытэгъе социальнэ заказым фэгъэхыгъе федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу N 189-м loof зэришлэрэр зэрагъэшлэним фэшл зекіонымкіэ программэу ыпкіэ зыхэмьлыр аттупшыгъагь.

А программэр апэрэу зыща-
гъэцкіагъэмэ ащищ Адыгеир.
Ащ ыпкы кыкіеу йоныгъо мазэм
кыштегъяжъеу шәкігүм нэс
я 5 — 9-рэ классхэм арыс
кіләеджәкло 1300-мэ загъе-
псафын альякыр.

Пәсөфүн альзекбы.

Унэгъю 1975мэй арысхэр ары нахыбыэрэмкіэ тиреспублике кызыщыхыгъяа. Муниципалитет пәпчъ зээфэдэу сабый пчыагъяа кызыщыхыцтыр аща-
гъянафагъяа. Зекционымкія ыкчи

курортхэмкіә АР-м и Комитет
кызыэрәцыхағъэштыгъэмкіә, му-
ниципалнә гъэпсыкіә зилә
шъольтырибгүри мы йофтхъа-
блар да калашынан.

бзэм хэлжээгээр. Программэм кіләпцикүхр къэпщэнхэр ыкын пцэжынхэр, жьогуущ категорие зиэ хяа-кіещхэм ачлэбгээснинхэр, бгээшхэнхэр ыкын зябгээплыха-ныр кышыцдэлтыгтагъэх.

Кіләңгілік күнде экскурсия
ащехэрәм зәкіеми кіләңгілік

ыкы гидхэр ягъусагъэх. Анахь чыпэ дахэу арагъэлъэгъугъэхэм ашыц поселкэу Хаджыкыу кынпэгүүт чынальэр.

Мы социальны юфтьхэбзэ шагьор аперэу тихэгъэгу щырагъяклохыг. Кыхэгъэштыгъэн фое зеклоным епхыгъэ юфтигъохэр къералыгъом ывшъэ зэрэдэкъыхэрэр, фэло-фашлэу аш епхыгъэхэр туропраторхэу реестрэм хагъехьагъэхэм зэрээшүахыхэрэр.

Тикъэгъэлъэгъонхэр

Нартхэм яхъишъэ ипотакIу

Шэнныгъэлэжь цэрылоу, тхаклоу, Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэу Хэдэгъэлэ Аскэр кызыхъугъэр ильэси 100 зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ къэгъэлъэгъон Мыекъуапэ кыышызэуахыгъ.

Адыгэ Республикаем культу-
рэмкэ и Министерстве исурэт
къэгъэлъэгъуапэ щыкъогъэ зэ-
хахъэм пэублэ гүшигъэ кыышы-
шыгъ АР-м исуретышхэм я
Союз ипащэу Елена Абаку-
мовам.

Зэхахъэм хэлэжьагъэх сурэт
къэгъэлъэгъуапэ ипащэу, зэл-
лашьэрэ суретышшэу, архитек-
торэу Бырыр Абдулах, сурет-
ыш-модельер цэрылоу Стла-
шшу Юрэ, Дунэе Адыгэ Хасэм
и президент иупчэжъэгъоу Мэш-
фэшшу Нэдждэт, республике
общественне движение «Адыгэ
Хасэм» и Хэсашхъэх хэтэу,
юфшапэу «Нанэм» ипащэу
Нэгъуцу Аслын.

— Нартхэм яхъилэгъэ къэ-
бархэр сягъэж кысыфилотэжы-
щтыгъэх. Лэпкъым итариих
зээгъэшшэнэмкэ аш ишлэгъеш-
хо кысыкъигъ, — **къыуагъ**

Нэгъуцу Аслын.

Нартхэм яхъишъэ плунгыгъэ
мэхъянэу илэм щынэнгъэм зы-
шеушиомбгъу. Нарт къэбархэм,
орэдхэм яеплыхъэхэр кыира-
лонгъэх Бырыр Абдулах, Стла-
шшу Юрэ, Мэшфэшшу Нэдждэт.

Тарих шэнныгъэхэмкэ док-
торэу Ацумыжь Казбек изэфэ-
хысыжхэм уагъэгъуазэ. Аш

зэрилтигэрэмкэ, А. Хэдэгъа-
лээм кыдигъэкъигъэ тхылъи-
блымэ тарихъыр кыраотыкы.
Нарт эпосыр Кавказ ий, игупчэ
адыгэмэ къащежье.

ЕплъыкIэхэр

— Хэдэгъэлэ Аскэр щын-
энгъэм хэмийклох юфшап-
гъешхо ыгъэцэктагь, — **кье-
иуатэ Адыгэ Республикаем и
Лэпкъим музей шэнныгъэм-
кэ юфышэ шхъялэу, Адыгэ-
им культурэмкэ изаслучен-
нэ юфышэу, археологэу Тэу
Аслын.** — Шлошхуунгъэ
зыхэлт тхыгъэхэм, археологии
пкыгъохэм къаушхьаты нарт-
хэмэр адьгэхэмэр язэпхыны-
гъэхэр.

Нарт лашэхэр, шылапэхэм
апылыгъэгэ пкыгъохэр, джэр-
зым хэшыкыгъэхэр тарихъым
щылхуу А. Тэум елтигэ.
Нартхэм тын лялпэу Хасэм
щашиштыгъэ мыжьюупцэр
хъишэм щашэ. Лыгъэ кызых-
фагъэхэм, шэн-хабзэхэм анахь
дэгъоу зезыхъагъэхэм мыжью-
упцэр афагъэшшуашштыгъ.
Щэбзэшэ мнохуухэр, щэбзэшэ
шхъялткархъохэр археологхэм
къагъотыжыгъэх. Ахэри, нэмийк
пкыгъохери адьгэхэм яех.

Орэд къафало

Адыгэ Республикаем иску-
ствэхэмкэ икелэццыку еджап-
пэу Лъэцэрыкъо Кимэ ыцэ-
зыхырэм зызызыгъасэхэрэм,
ансамблэу «Тыжыным» хэтхэм
якэлэгъаджэр Чэсэбы Тэмэр.
Къэгъэлэгъоным икызыэз-
хын фэгъэхыгъэ зэхахъэм «Ты-
жыным» нарт лыххужынъэр,
лэпкъ шэн-хабзэхэр къауатэ.
Бырыр Абдулах шыум и образ
кызыэригъэлэгъуагъэм угэгэ-
гушхо.

Живописым, графикэм, бгээ-

шхъафхэм афаусыгъэ ижырэ
лэпкъ мэкъамэхэр зэхахъэм
щагъэжынчыгъэх. «Дахэ сиду-
най», «Синан», нэмийк орэдхэ-
ри щыгульэх.

Искусствэм щызэлъашэрэ
кэлэгъаджэр, суретышшэу Гыу-
кылэ Замудин ягусэу шыкъэп-
шынаохэу Лъэцэрыкъо Даринэ,
Гыукилэ Дианэ, Сиху Джэнэт,
орэдьлоу Къэлэшшэо Тлахир,
нэмийкхэм яшъуашхэмкэ, яорэдхэмкэ
зэхахъэр къагъэ-
баигь. А. Хэдэгъалэ иофшап-
гъэ поэ зэрэптыр, щынэнгъэм
щылъягъэктэн зэральэкъыэр
ялэпэлэсэнгъэкэ къагъэлэ-
гъуагь.

Шэнныгъэлэжын ишуушлагъэхэр

А. Хэдэгъалэ итворчествэ
къыхыгъэ сурэтхэр гъэшгэй-
хон. Нартхэм яхъишъэ ехылэгъ-
тээ сурэтхэм лыххужынъэр,
лэпкъ шэн-хабзэхэр къауатэ.
Бырыр Абдулах шыум и образ
кызыэригъэлэгъуагъэм угэгэ-
гушхо.

Саусэрыкъо машлор къызэри-
хыжырэм шыу бланэм изе-
клиякэ фэогъадэ.

— Къушхъэу юшхъэмафэ
мыжжоу пкыгъохэу кыышагъо-
тыгъэхэр, адьгэ шыум ишэн-
хабзэхэр, нэмийк гупшысэхэр
зэфэсхысыжыгъэх, — **къы-
тиуагъ Абрэдж Гощэфыжь.**

— Хэдэгъэлэ Аскэр ишуушлагъ-
тээ тэгъэлэлтээ.
Урысаем инароднэ суреты-
шшэу Къат Теуцожь нартхэм
язэуукэ зэрэкорэ шыкъэм
техыгъэ юфшагъэу кыгъэлъа-
гъорэр лэпкъ шэн-хабзэхэм
ащыц С. Умарэм, А. Кыуанэм,
Н. Дыдыкыим, О. Бреславцевам,
нэмийкхэм ясуретхэри гъэшгэ-
хон. Тарихым, щынэнгъэм
яхъилэгъэ сурэтхэр А. Хэдэ-
гъялээм игупшихэм къапкы-
рыкыгъэхэу зылъытэхэрэм
адетэгъаштэ.

Къэгъэлэгъоныр шэкюгъум
и 27-м нэс Мыекъуапэ щыкъошт.
САХЫДЭКЬО Нурбый.

Шэкюгъум и 20-р — гьогухэм атехъухъэрэ хъугъэ-шлагъэхэм ахэкуадэхэрэм я Дунэе шэжь маф

Тщыгъупшэштхэп

2005-рэ ильэсүм чьэпыгъум ООН-м унашь зэришыгъэу, гьогухэм атехъухъэрэ хъугъэ-шлагъэхэм ахэкуадэхэрэм я Дунэе шэжь мафэу шэкюгъум ияшэнэрэ тхваумагфэ ильэс къес хагъэунэфыкы. Мыгъэ ар шэкюгъум и 20-м тафагь.

Машинэ зэутэкхэм ахэкуодагъэхэм мы мафэм афешыгъох, яшэжь агэлъаплэ, нэмийкхэм сакыныгъэ къахэфнэм къыфэджэх. Хэтки шэфэп ильэс къес зэрэдунаeu гьогу хъугъэ-шлагъэхэм нэбгырэ минишэ пчыагъэ зэрахэкуадэхэрэр, аш нахыбэжь сэкъатэу къизэрэнэрэр. 2022-рэ ильэсүм щылэ мазэм къыщегъяжьагъэу чьэпыгъум нэс республикэм гьогу-транспорт хъугъэ-шэгэ 270-рэ къышыгъуль, ахэм нэбгырэ 44-рэ ахэкуодагь, нэбгырэ 316-мэ шьобж эзфэшхъафхэр хахыгъэх. Статистикем къизеригъельгэйорэмкэ, хъугъэ-шэгэ хыльхэм нахь къацылагь. Блэкыгъэ ильэсүм мыш фэдэиуахтэ ебгъашэмэ, авариехэм ахэкуодагъэхэм ячыагъэ ызыглланэ фэдиз къышыкагь. Ау мы пчагъэхэм джыри уагъэрэхъатынэу Ѹитэп.

Ахэм анахьэу ушхьаю афэхъурэр: ешьуагъэху машинэр зэрэззрафэр, зикогъур зэрэбламыгъекырэр, ямыльзеныкобгуу зэрэхъэхэрэр, лъэрсыклохэм шапхъэхэр зэраукъохэрэр.

Хъугъэ-шлагъэхэм узахъялэкэ, нафе хурэр тиныбжыкхэр зэрэзыфэмисакыжыхэрэр, гьогу хъугъэ-шлагъэхэм бэу зэрахэкуадэхэрэр ары. Ахэр къагъеушихэм, митингхэр ашыклощых.

Мы мафэр шэжь мафуу зэрэштым имызакьюу, псаоу щылэхэм шапхъэхэр амгуукохэм, гьогурикохэм хэлажьэхэрэм льйтэныгъэ зэфиряленым къифдэжштых.

Зэфыштыкіэм ельтыгъэр макіэп

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо инспекции икъулыкую-шэхэм пэшорыгъэшь юфтхъабзэу «Нет жертвам ДТП» зыфиорэр Мыекъуапэ игупчэ шьхыалэ Ѹизэхашагь.

Гьогурикохэм ишапхъэхэр зэраукъорэм ыкыгъум щыхъурэ-щышэхэм уасе зэрэфамы-шырэм къахэкыкэ авариехэм цыфхэр зэпымыу ахэкуадэх, шьобж хыльхэм ахахых ыкыгъум щылэхэр ахэкуадагъэхэм язекуак, якультур. Ахэм талыгъулэмэ, авариехэр нахь макі зэрэхъущтхэм юфтхъабзэм хэлэжьагъэ-

щысэхэр полицейскхэм къэзэрзугъоигъэхэм къафалтагь. Щынэгъончагъэр гьогум щыгъэптигъэнэир зэлъытыгъэр гьогурикохэм хэлэжьэрэ пстэуми язекуак, якультур. Ахэм талыгъулэмэ, авариехэр нахь макі зэрэхъущтхэм юфтхъабзэм хэлэжьагъэх-

хэм анаэ тыраагъэдзагь.

Псаунгыэр ыкыгъум щы-

Щынэгъончагъэм къифэджаагъэх

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо инспекции икъулыкую-шэхэм ДОСААФ-р ыкы Тэхъутэмыкье районым иныбжыкэ организациехэр ягусэхэу автопробег зэхащагь.

Автомобильхэр зэхэтхэу «Нет жертвам ДТП» зыфиорэр плакатхэр айыгъхэу районым икъуаджэхэр къакуухагъэх. Гьогурикохыр щынэгъончагъэм илофыгъохэм транспорт амалхэр зезифэхэрэм анаэ тыраагъэдзагь.

Акыгъэ гьогу къыхъэм

къеуцууплэхэр щашыхээ, гьогурикохэм ишапхъэхэр зэртихэгъэ тхапэхэр цыфхэм, водительхэм афагошыгъэх. Щынэгъончагъэр гьогум щыгъэптигъэнэир ежхэм зэрялтыгъэр агу къагъэкыгъыгь.

Клэх къеуцууплэу яла-

гъэр Инэм гурит еджаплэу N 6-р ары. Мыш къыящажэштыгъэх къелэеджаклохэр. Ахэм юфтхъабзэм къыдьрагъэштагь. Шапхъэхэр шлоки имылэу гъецкэгъэнэм мэхъанэшхо зериээр, ахэр заукъокэ тхамыкагъо къыххэхэрэр инспекторхэм къалотагь.

Студентхэм аГукIагъэх

Хабзэ зэрэхъугъэу, Дунэе шэжь мафэм ипэгъоклеу ильэс къес студентхэм зэлуклэгъухэр афызэхашагь. Мыгъэрэ зэлуклэгъур Мыекъопэ политехническэ коледжым Ѣыкъуагь.

Аш хэлэжьагъэр АР-м и Къэралыгъо автоинспекции иотделэу Мыекъуапэ Ѣылэм ипащэу Виталий Загайко, динлэхъэр ыкы медининэ катастрофэхэмкэ Адыгэ республике гупчэм, сэкъатныгъэ зиэхэм я Урысые обществэ ялъыкхэр.

Гьогурикохэм ишапхъэхэр зыукъохэрэм тхамыкагъо къяхъулэн ыльэкъытэр нэрыльэгъуу къафэзьыгъирэ сурэттэхыгъэхэм якъэгъэльэгъон студентхэм къафашагь.

Зэлуклэгъум ипэублэ Виталий Загайко студент 200 фэдизэу къэзэрзугъоигъэхэм закынтигъэзагь. Республиком ыкы къалэм игъогухэм къатехъухъэгъэ хъугъэ-шлагъэхэм язытет ар къытегүшыагь. Республиком Ѣыхъурэ авариехэм азынан ныбжыкхэм ялажэ зэрэхэлтым анаэ тыраагъэдзагь.

Юфтхъабзэхэм хэлэжьагъэгэ лыкъохэм студентхэм закынтигъэзагь. Гьогурикохэм хэлэжьэрэ пстэуми льйтэнгъэрэ шхъэкэфэнгъэрэ зэфашынэу, Ѣэлжэгъэ гьогум къызшыхагъэфэнэу зэрэштыр къараагъагь.

Гьогум къызшыхагъэфэнэу

къызшхэхэрэр къизылтыкыирэ видеороликхэр студентхэм къафагъэльэгъуагъэр. Ахэм зяплъихэ нэужым ныбжыкхэм ялажэ зэрэхэлтым анаэ тыраагъэдзагь.

Нэүжум сэкъатныгъэ зиэхэм я Урысые обществэ илъыкло ныбжыкхэм закынтигъэзагь. Ежь Ѣышхъэхээ аварием хафи, сэкъатныгъэ зэрэхихыгъэр, курэжьием къызэринаагъэр Ѣысэу къафихыгъыгь ыкыгъум Ѣакыныгъэ погум къызшыхагъэфэнэу къяджагь.

Нэклубгъор зыгъэхъазыгъирэгъэр Ишынэ Сусан.

Юфтхъабзэм икъеухым аэрэ медицинэ ѡпилэгъур къин хэфагъэм зэрэргэгъэтиштагь шыкъхэр къарагъэльэгъу.

Тхамыкагъо къызшхъули зидунай зыхъожыгъэхэм азынкын ныбжыкхэм дэдэхэу, ильэс 30-м нэмисыгъэхэу зэрэштыйм тегупшишэн фае. Анахь Ѣыхъагъэр — лъэрсыкъохэм водительхэм гьогурикохэм ишапхъэхэр тымыуухох, тъизэпэмүүцжьеу льйтэнгъэрэ зэфэтшыимэ, хъугъэ-шэгэ тхамыкагъохэр нахь макі хууцых.

Дунэе фестивалыр

Апэрэу Мыеекъапэ щызэхащагь

Академическе музыкэм и Дунэе фестивалэу «Музыкальнэ Адыгэир» апэрэу тиреспублике щыкъуагь.

Адыгэ Республике и Къэралыго филармоние щызэхащагьэ пчыхъэзэхахъэм АР-м культурэмкэ иминистре иапэрэ гудзэу Ольга Гавшинар ти Лышхъэу Күмпил Мурат, Правительствэм ацлэкэ къыщыгушыагь. Дунэе фестивалын лъепкъхэр зэрээзэфищхэрэр, музыкальнэ искуствэм хэхъоныгъэ ышыным фестивалыр зэрэфэорышаэрэр хигъеунэфыкыгъэх.

Урысыем икомпозиторхэм я Союз и Правление итхъаматэу Рашид Калимуллинэр фестивалым хэлажъэхэрэм къафегушиагь. Адыгэим икомпозиторхэм я Союз итхъаматэу Нэхэе Аслын илофшагъэ осэ ин къыфишигъ, композиторхэм я Союз и Щытхуухыль къыфишигъешшагь.

Урысыем инароднэ артистэу, фестивалым изэхэшэкло куп хэтэу Нэхэе Аслын пчыхъэзэхахъэм къыщыгушыагь.

АР-м Къэралыго филармоние исимфоническе оркестрэ композиторхэу Нэхэе Аслын, Хыалупэ Джэбраил, Тото Аджапуа, Владимир Качесовын, Мехеди Хосейни, Владимир Курьяновын, Къэбэрдэкъо Мурат, Рустам Абдулаевын япроизвенихэр пчыхъэзэхахъэм къытиригъяуагь.

Адыгэим, Къэбэртэе-Бэлькъарым, Абхазын, Москва, Иран, Белоруссием, Узбекистан якомпозиторхэм аусыгъэ произведенихэр зыгъэжынчыгъэх оркестрэ пээнэгъэ дызэрхьагь дираххэрхэу Темиркъянэ Петр, Аркадий Хуснияровын, Сташуу Къэпплан.

Р. Калимуллиним иконцерт

Урысыем, Татарстан янароднэ

Симфоническе оркестрэ пас Р. Калимуллиним ыусыгъэ поэмэу «Аслын» зыфиорэмкэ концертэр къызэуахыгь. Урысыем, Адыгэим янароднэ артистэу, композиторхэу Нэхэе Аслын фэгъэхыгъэ произведениер оркестрэ ыгъэжынчыгь.

Артистэу, Адыгэ Республике искустввэхэмкэ изаслуженнэ юфышэшхоу, композиторхэу Рашид Калимуллиним итворчествэ фэгъэхыгъэ концертэр Адыгэ Республике и Къэралыго филармоние щыкъуагь.

Симфоническе оркестрэ пас Р. Калимуллиним ыусыгъэ поэмэу «Аслын» зыфиорэмкэ концертэр къызэуахыгь. Урысыем, Адыгэим янароднэ артистэу, композиторхэу Нэхэе Аслын фэгъэхыгъэ произведениер оркестрэ ыгъэжынчыгь.

Симфоническе къашьюхэу «Баллада», «Адажио», «Танго», «Вальс», «Гумэкыгъо пчэдэйж», «Казань итариххэр» зыфиорхэрэр оркестрэ къытиригъяуагь.

Скрипкэм оркестрэр игъусэу едзыгъуу З хъура произведениер концертэм щыгуагь. Дунэе фестиваль-зэнэхокъухэм щытхъуцлэхэр къашыдэзэхыхыгъэу, Москва къикыгъэ артистэу Станислав Малышевым скрипкэмкэ

мат, композиторхэу Хыалупэ Джэбрэил, Къэбэрдэкъо Мурат, фэшхъяфхэри Рашид Калимуллиним фэгушуагь.

Фестивалым изэхэшаклохэм, концертэм епплыгъэхэм Р. Калимуллиним «тхашуугъээсэу» къариожыгь.

Адыгэ Республике искустввэхэмкэ иколледжэу У. Тхабысымэм ыцлэ зыхырэм тыгъуасэ фестивалыр щызэфашижыгь. Адыгэим, Къэбэртэе-Бэлькъарым якомпозиторхэу Нэхэе Аслын, Тхабысымэ Умарэ, Кыкыл Хыисэ, Анзэрэкъо Чеслав, Кыргыз Юра, Сэмэгу Гощнагьо, Хыалупэ Джэбраил, Жэнэлл Светланэ аусыгъэхэр оркестрэ къытиригъяуагь.

Къатхэхэрэм яшшоширэ редакцием иепллыкэхэмрэ зэтэмыфэнхэ алъэкъышт.

Нэкүубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбий.

**Зэхээшагъэр
ыкыдэзыгъэр:**
АР-м лъепкъюфхэмкэ, Икыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адьырээ зэпхынгъэхэмкэ юкыи къэбар жыгъэхэм иамалхэмкэ и Комитет
Адрессыр:
385000
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 236

**Редакциер
зыдэшыгъэр:**
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79
Редакцием авторхэм къаихырэр А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэкэ 5-м емыхъхэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлтээ, шрифтыр 12-м нахи цыкынену щытэн. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкегъэжыгъых.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зыщаушихъатыгъэр:
УФ-м хуутын юфхэмкэ, телерадиокъэтынхэмкэ юкыи зэлтынхыгъэрэ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпэ гъэйоришлап, зэраушыхъатыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушихъатыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Зэкіэмкі
пчагъэр**
4656
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2051

Хэутынним
уздыкытэхэнэу
щыт уахтэр
Сыхатыр
18.00

Зыщаушихъатыгъэр
уахтэр
Сыхатыр
18.00

Редактор
шхъягъэр
Мэшлэкъо
С. А.

Пишидэкъыж
зыхырэ секретарыр
Жакіэмкъо
А. З.